

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 5. ročníka v základnej škole v školskom roku 2019/2020 v SR

Kontrola stavu zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 5. ročníka bola v **115** základných školách (ZŠ) cielene zameraná na prípravu a organizačné zabezpečenie priebehu písomnej formy testovania predmetov *matematika, slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra* v skupinách intaktných žiakov i žiakov so zdravotným znevýhodnením (ZZ). Štátna školská inšpekcia celkovo kontrolovala **102** štátnych, **9** cirkevných a **4** súkromné školy. Z nich bolo **104** s vyučovacím jazykom slovenským a **11** s vyučovacím jazykom maďarským.

Z celkového počtu **3 884** evidovaných žiakov 5. ročníka sa administrácie testov zúčastnilo **89 %**. Neprítomnosť 349 žiakov bola ospravedlnená ich zákonnými zástupcami zdravotnými dôvodmi (129), vzdelávaním v školách v zahraničí (109), zdravotným znevýhodnením (80), prestupom na inú školu (5) či inými závažnými dôvodmi (26). V deň testovania neoznámili zákonní zástupcovia dôvod neprítomnosti až 68 žiakov.

Funkciu **školských koordinátorov** plnili v 3 % ZŠ samotní riaditelia, v 45 % zástupcovia riaditeľa a v 52 % škôl pedagogickí zamestnanci. K príprave a k organizačnému zabezpečeniu testovania pristupovali zodpovedne. Výber **449** školských **administrátorov** a ich školenie v stanovenom termíne sa realizovalo v 97 % subjektov v súlade s pokynmi určenými Národným ústavom certifikovaných meraní (NÚCEM). Nedostatky v tejto oblasti sa vyskytli v 3 % subjektov¹, v ktorých boli určené za administrátorov školské špeciálne pedagogičky alebo učiteľky vyučujúce testované predmety v ročníkoch na prvom stupni. V 1 škole² organizovali školenie administrátorov až v čase pred testovaním (november 2019), koordinátor zápisnicu z jeho realizácie nevyhotovil. **Externý dozor** vykonávalo v určených skupinách žiakov celkovo **306** učiteľov z iných ZŠ.

Pokyny týkajúce sa prípravnej fázy testovania boli školskými koordinátormi a administrátormi prevažne akceptované a dodržané. Testové zásielky doručili do škôl neporušené a včas. Iba v zásielke pre 1 subjekt³ chýbal test z *matematiky* a zo *slovenského jazyka a literatúry* pre žiaka so ZZ. V 14 % škôl zistili školskí inšpektori viacero pochybení školských koordinátorov, ktoré však nemali významný vplyv na priebeh a objektivnosť samotného testovania. V 2 subjektoch⁴ neprihlásili do Celoslovenského testovania tých žiakov 5. ročníka, ktorí boli vzdelávaní v školách mimo územia SR. V ďalšom subjekte⁵ nezodpovedal počet určených administrátorov a počet vytvorených skupín žiakov na testovanie počtu evidovaných žiakov 5. ročníka. Riaditeľ školy zdôvodnil zistenie skutočnosťou, že až 51 rómskych žiakov zo 77 evidovaných žiakov 5. ročníka sa dlhodobo zdržiavalo v zahraničí, ich zákonní zástupcovia nepožiadali o vydanie rozhodnutia o povolení plniť povinnú školskú dochádzku mimo územia SR. O zanedbaní povinnej školskej dochádzky žiakov písomne informoval obce, v ktorých mali trvalý pobyt a tiež príslušné oddelenie Úradu práce sociálnych vecí a rodiny.

¹ ZŠ, E. Podjavorinskej 1, Košice; ZŠ, Drienovec 44; ZŠ s MŠ, Prakovce – administrátormi boli špeciálne pedagogičky, ktoré vyučovali všetky povinné predmety v špeciálnych triedach; učiteľka, ktorá okrem predmetov v rámci svojej aprobácie (geografia, biológia) vyučovala aj predmet matematika; vyučujúca s aprobáciou biológia, ktorá v 3. ročníku ZŠ vyučovala všetky predmety; učiteľka s aprobáciou učiteľstvo pre prvý stupeň ZŠ.

² Súkromná ZŠ, Lermontovova 1, Košice

³ ZŠ s MŠ, Pionierska 2, Brezno

⁴ ZŠ, Hlavná 121, Gelnica; ZŠ s MŠ, Bidovce 209

⁵ ZŠ s MŠ, Školská 3, Pavlovce nad Uhom

Väčšina školských koordinátorov dodržala časový harmonogram otvárania zásielok a pokyny na ich uloženie v zabezpečenom priestore. Kontrola priebehu samotnej administrácie testov sa realizovala celkovo v 341 vybraných skupinách intaktných žiakov na predmetoch *matematika, slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra*. Koordinátori, administrátori a učitelia poverení vykonávať externý dozor postupovali spravidla v súlade s inštrukciami NÚCEM. Napriek tomu sa v činnosti niektorých školských koordinátorov vyskytlo viacero pochybení. V 1 škole⁶ neuložil koordinátor zásielku s testmi v zabezpečenom priestore, nepripravil dôsledne odpoveďové hárky (OH) žiakov, vydal nesprávny (vyšší) počet testov z *matematiky i zo slovenského jazyka a literatúry* administrátorovi ako bol počet žiakov v skupine. V inom subjekte⁷ nezabezpečili vhodnú úpravu učebne na testovanie – žiacke lavice neboli rozmiestnené podľa schémy uvedenej v pokynoch. Viaceré pochybenia v činnosti administrátorov⁸ súviseli napr.: s odkladaním nepoužitých testov v inom čase ako bolo stanovené v príslušných pokynoch, s nezabezpečením striedania ekvivalentných foriem testu, s nedodržaním stanoveného začiatku administrácie testu, s nevysvetlením spôsobu zapisovania odpovedí do OH, s neposkytnutím možnosti oboznámiť sa s testom v trvaní 5 minút, či s nezadaním pokynu na opustenie učebne po vypracovaní testu pred uplynutím stanoveného času testovania.

Žiaci so ZZ používali počas testovania povolené kompenzačné pomôcky a niekde, vzhľadom na ich zdravotné znevýhodnenie, im v priebehu testovania poskytovali pomoc (*pri orientácii v testovacom zošite, manipulácii s pomôckami, zápise odpovedí, prečítaní ukážky*) asistenti učiteľa a špeciálni pedagógovia. Do samotného riešenia úloh nezasahovali. Intaktní žiaci pracovali samostatne, problémy s ich správaním sa v kontrolovaných subjektoch nevyskytli. Priebeh testovania však v 3 školách⁹ rušili žiaci iných ročníkov z dôvodu, že na chodbách nebol zabezpečený pedagogický dozor. Učitelia vykonávajúci externý dozor si nie vždy povinnosti vyplývajúce z ich úloh dôsledne plnili. Niekde nepostrehli pochybenia v činnosti školských koordinátorov či administrátorov, čo mohlo mať negatívny vplyv na regulárny priebeh samotného testovania. Zber odpoveďových hárkov z jednotlivých predmetov sa realizoval prevažne stanoveným spôsobom v súlade s pravidlami ich ukladania. Nepozornosť koordinátorov v 3 školách¹⁰ spôsobila, že boli OH žiakov so ZZ vložené do bezpečnostnej obálky spolu s OH intaktných žiakov a nie do plastovej bezpečnostnej obálky; do spätnej zásielky boli zabalené aj nepoužité testy a pripravená zásielka nebola uložená v zabezpečenom priestore školy. V jednom prípade musel školský koordinátor¹¹ operatívne riešiť problém týkajúci sa nesprávneho vyplnenia kódu školy a rodného čísla žiakov v 20 OH z *matematiky* a 22 OH z *slovenského jazyka a literatúry* so zamestnancami NUCEM-u. V inej škole¹² žiačka, v testovanej skupine 01, pri zapisovaní pretlačila výpočty a údaje v teste z *matematiky* na OH, čím sa jeho kópia stala nečitateľnou. Administrátorka zabezpečila náhradný OH, ktorý bol priložený do zásielky spolu s pôvodným OH. V cirkevnej

⁶ Súkromná ZŠ, Lermontovova 1, Košice

⁷ ZŠ s MŠ, Ružindol 3

⁸ ZŠ s MŠ, Jakubany 151; Cirkevná ZŠ s MŠ sv. Gorazda, Juhoslovanská 2, Košice; ZŠ s MŠ, Havaj 7; ZŠ Jánosa Erdélyiho s VJM – Erdélyi János Alapiskola, Fábryho 36, Veľké Kapušany – Nagykapos; ZŠ, Važecká 11, Prešov; ZŠ Rudolfa Benyovszkého s VJM – Benyovszky Rudolf Alapiskola, Školská 116, Lehnice – Lég

⁹ ZŠ s MŠ, Jakubany 151; ZŠ s MŠ, Havaj 7; ZŠ s MŠ, Ružindol 3

¹⁰ Súkromná ZŠ, Lermontovova 1, Košice; ZŠ P.J. Šafárika 11, Tornaľa; ZŠ Andreja Kmeťa, M. R. Štefánika 34, Levice

¹¹ ZŠ, Saratovská 85, Levice – informácia bola uvedená do Protokolu o priebehu testovania žiakov 5. ročníka ZŠ

¹² ZŠ J. A. Komenského, Komenského 652/50, Púchov

ZŠ¹³ v skupine 01 označil žiak v OH z *matematiky* omylom krížikom nesprávnu testovú formu a zapísal nesprávny kód testu, pod vedením administrátorky chybné údaje opravil.

V žiadnej z kontrolovaných škôl nebola zaregistrovaná účasť zástupcov príslušného OŠ OÚ v sídle kraja. Po ukončení administrácie testov, vrátane testov pre žiakov so ZZ, školskí koordinátori v spolupráci s riaditeľmi škôl i administrátormi vypísali Protokol o priebehu celoslovenského testovania žiakov 5. ročníka ZŠ a pripravili spätné zásielky.

Štátna školská inšpekcia riaditeľom 16 kontrolovaných škôl, v ktorých boli zistené nedostatky v príprave, v organizačnom zabezpečení a v realizácii testovania, uložila opatrenia na ich odstránenie. Zriaďovateľovi 1 školy¹⁴ bolo zaslané upozornenie. Týkalo sa umiestnenia tried 1. až 5. ročníka v priestoroch budovy, ktorá nebola ako elokované pracovisko školy vedená v sieti škôl a školských zariadení SR.

Záver

Riaditelia a školskí koordinátori vo väčšine škôl (86 %) pripravili vhodné podmienky a vyhovujúce priestory na realizáciu testovania žiakov. Prevažne dodržali pokyny týkajúce sa prípravnej fázy, otvárania testových zásielok, kontroly a prevzatia testov. Administrácia testov z *matematiky, slovenského jazyka a literatúry, maďarského jazyka a literatúry* prebiehala v 376 učebniach upravených v súlade s pokynmi. Učitelia poverení externým dozom vykonávali svoju činnosť v pridelených skupinách žiakov prevažne v súlade s určenými inštrukciami. Všetky zistené nedostatky pozorované v činnosti školských koordinátorov a administrátorov v 14 % kontrolovaných subjektov boli spôsobené nepozornosťou alebo nedôsledným oboznámením sa s príslušnými pokynmi vypracovanými v NÚCEM:

- neprihlásenie žiakov, ktorí sa vzdelávali v školách mimo územia SR, do celoslovenského testovania žiakov,
- nevytvorenie zodpovedajúceho počtu skupín žiakov vo vzťahu k počtu prihlásených žiakov na testovanie,
- neadekvátny výber administrátorov,
- nezorganizovanie školenia administrátorov v stanovenom termíne,
- nevypracovanie kompletných zasadacích poriadkov a zoznamov žiakov,
- nedôsledná príprava OH,
- neupravenie učebne na testovanie – nevhodné rozmiestnenie lavíc,
- nedodržanie striedania ekvivalentných foriem testu,
- vydanie vyššieho počtu testov (*matematika, slovenský jazyk a literatúra*) ako bol počet žiakov v skupine,
- nedôsledné dodržanie všetkých pokynov súvisiacich so samotným testovaním (*neposkytnutie času na oboznámenie sa s testom, neoboznámenie žiakov s pokynmi súvisiacimi s opustením učebne...*),
- nedodržanie stanoveného začiatku administrácie testu,
- neprítomnosť pedagogického dozoru,
- nedôslednosť pri zbere a uložení OH počas testovania,
- nedôslednosť pri príprave spätnej zásielky.

¹³ Cirkevná ZŠ Juraja Sklenára, Školská 55, Letanovce

¹⁴ ZŠ Jánosa Erdélyiho s VJM – Erdélyi János Alapiskola, Fábryho 36, Veľké Kapušany – Nagykapos:

Iné zistenia

V ZŠ¹⁵ sa kontrolou zoznamov žiakov zistilo, že pri vytváraní tried v prvom, treťom a piatom ročníku tvorili triedy označené písmenom B výlučne žiaci z marginalizovanej rómskej komunity a v triedach označených písmenom A bolo ich zastúpenie nasledovné: v 1. A – 39 %, v 3. A – 26 %. V 5. A triede nebol žiaden žiak z uvedenej komunity. Takto zvolená organizácia nesie znaky segregácie žiakov z marginalizovanej rómskej komunity, čo je v rozpore s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania stanovenými platným právnym predpisom.

Odporúčania a podnety

NÚCEM

- Odstrániť v Pokynoch pre školských koordinátorov z bodu **17. Ukončenie testovania, príprava a odoslanie spätnej zásielky** pokyn: *Koordinátor po skončení poslednej testovanej skupiny v škole prepočíta všetky odovzdané originálne OH.* Uvedený pokyn nie je možné splniť z dôvodu, že originálne OH sú podľa pokynov v bode **16. Zber a uloženie OH počas testovania** už zalepené v plastových bezpečnostných a bielych papierových obálkach.
- Stanoviť v pokynoch pre školských koordinátorov povinnosť archivovať v škole spolu s kópiami OH aj zasadacie poriadky žiakov z dôvodu prípadnej kontroly objektívnosti testovania.

¹⁵ ZŠ s MŠ, Jakubany 151